

Helligånden er sjælens havemand

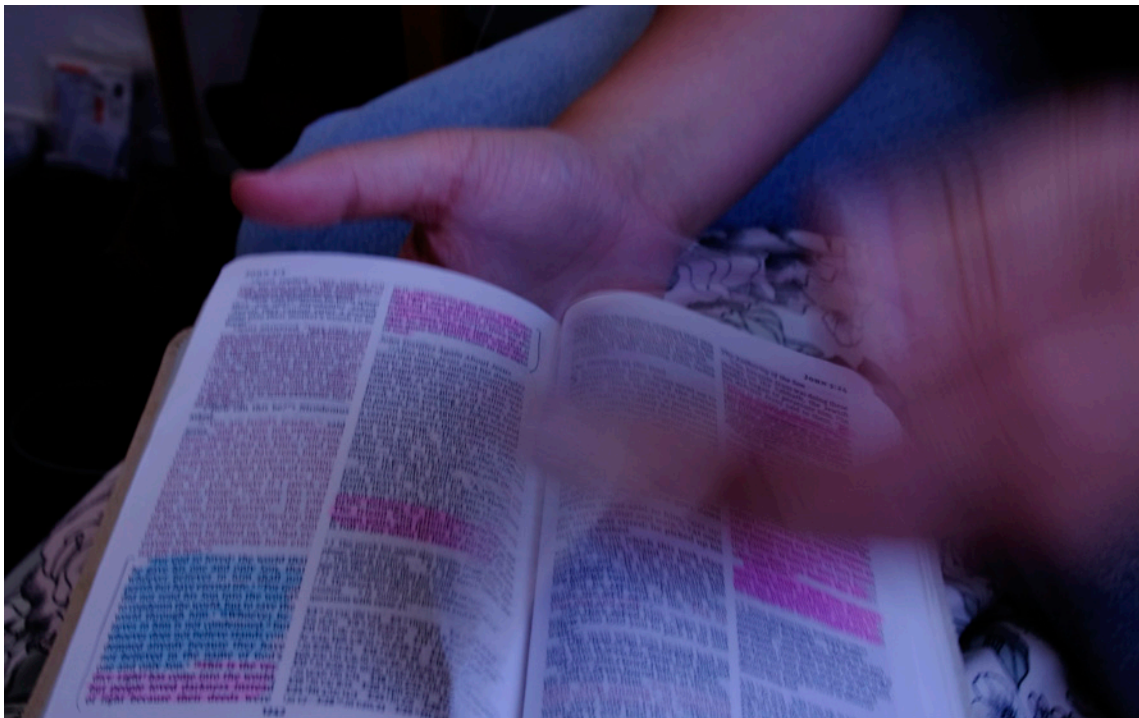
Regeneration og nye begyndelser i den danske pinsekirke

Af Katrine Pahuus

Denne artikel tager temaet regeneration op i kontekst af den danske pinsekirke, hvor dåben siges at genoprette den troende som et åndeligt væsen og til et nyt liv med et kald fra Gud. Alligevel kan store livsomvæltninger så tvivl om forbindelsen til Gud. Efter en smertefuld tid kommer Gud helt tæt på en ung kvinde, og hendes oplevelse viser, hvordan hun regenereres ved at hele fortiden og frigive fremtiden.

“Sandelig, sandelig siger jeg dig: Den, der ikke bliver født på ny, kan ikke se Guds rige”. Sådan siger Jesus til Nikodemus om dåben i Johannesevangeliet, hvorefter Nikodemus tilsyneladende forvirret spørger, hvordan man bliver født på ny, hvis ikke man for anden gang må ud af sin mors mave. Men til det svarer Jesus, at dåben netop ikke er af kød, altså moderens krop, men i ånden. For medlemmer af den danske pinsekirke er dåb i ånden, eller den troendes dåb, en vigtig overgang til begyndelsen på et nyt liv i et fællesskab med Gud. At blive døbt i Helligånden betyder, at livet førhen dør og begravnes, for at en ny person kan genfødes, nu både som legeme, sjæl og ånd. Denne nye person er i berøring med Gud igennem Helligånden, som kan tage bolig i den troendes krop. De mest udtalte effekter af dette kaldes for ‘åndsgaver’: evnen til at høre Guds profetiske ord, tale til Gud i tunger og blive helbredt af Gud ved håndspålæggelse. Således adskiller pinsekirken sig fra den danske folkekirke ikke alene ved at, hverken barnedåben, den apostolske trosbekendelse eller anden protestantisk kristen liturgi praktiseres, men også ved den rolle Helligånden spiller i den troendes liv. Troen er her et ‘personligt, levende forhold til Gud’, som mange i pinsekirken beskriver det, hvor Gud bliver en del af kroppen og den største kærlighed i livet. For medlemmer af den danske pinsekirke sker dette oftest i teenageårene i kirkenes dertil indrettede bassin. Det var tilfældet for Barbara, der allerede som

10-årig oplevede, at Helligånden talte til hende. “Jeg elsker dig”, hørte hun en lille stemme sige, og en ro kom over hende, og den aften gik hun hjem og bad Gud om at lære hende tungetale. Barbara, som her er pseudonymiseret, er vokset op i pinsekirken med forældre, der ofte holdt taler i kirken, hvor Barbara lyttede med eller sov indhyllet i dyner på stolerækkerne. Hun blev døbt som 16, 17-årig. “Jeg havde det sådan, at jeg vil først døbes, når jeg oplever at Gud siger til mig, at det er noget jeg skal gøre. Det skal ikke bare være mine forældres stemme”. Dåben blev for Barbara anledning til at erklære hendes beslutning om at leve et liv med Jesus. Heri består den mest afgørende regeneration i et pinsekristent liv – nemlig genfødslen i dåben.

Medlem af pinsekirken bladrer i sin bibel under en seance med kontemplativ bibellæsning.

Et liv med Jesus betyder altså for Barbara og mange pinsetroende, at Helligånden bor i dem og bringer dem i kontakt med Gud. Denne kontakt er afgørende for at livet opleves som en ‘kaldelse’. Kaldet er den plan, som Gud har med den enkelte, og som man ved dåben netop overgiver sig til. Barbara oplevede Gud tale allerede som 10-årig, men den vejledning i livet, som synes nødvendig for at kende sin kaldelse, er sjældent så entydig. Kontakten med Gud er ikke gjort med dåben, også fordi livet udfolder sig på ny og som Søren Kierkegaard skrev i 1843, her i en forenklet version; livet forstås baglæns, men må leves forlæns. De fleste må prøve sig frem igennem ud-

dannelsessystemet eller arbejdsmarkedet for at fornemme, hvilket arbejde i ordets bredeste forstand, de er kaldet til. Arbejdet eller 'tjenesten' kan skifte gennem livet. Alligevel kan kaldet forstås som en kontinuitet i tilværelsens begivenheder, så livet, i hvert fald baglæns, fremstår skæbnebestemt. Forlæns handler oplevelsen af kaldelse om at være i stand til at lytte og mærke efter, hvilket hverdagens automatik nemt kan forplumre. Som Barbara forklarede det en aften, hvor vi sad bænket i en byhave og snakkede om livet med tro.

Man plejer [...], og det bliver også så teologisk, men når du har sagt ja til Jesus, så er du frelst. Du kan aldrig miste din frelse. Så har du handlet ud fra et punkt, hvor du siger: 'Ja Jesus, jeg ønsker, at du skal være herre i mit liv. Jeg ønsker at følge dig. Jeg ønsker at komme i himlen og få din frelse', osv. [...] Men der kan ske mange ting i ens liv, hvor tro bliver irrelevant, eller det bliver for svært, hvor man trækker sig væk, og så kan man vælge at give sit liv på ny.

I dåben er frelsen vundet, evigt og ufravigeligt, men for Barbara og for de fleste andre pinsekristne, jeg har mødt, opstår der nemt et behov for igen at opleve overgivelsen, at give sit liv på ny. Her er der ikke tale om endnu en dåb, men om en form for regeneration, som er en fornyelse eller genoprettelse, ikke af hele livet, men af dele af det. Ofte sker genopbygningen trinvis eller et styk ukrudt ad gangen, som var en metafor, Barbara engang brugte om sin egen kamp med negative følelser over for sig selv og andre. "Vi bliver nødt til at tage nogle af de her ting ved roden, så vi kan gøre plads til, at de her sommerblomster vokser op. Det er sådan jeg oplever, at Gud han gør. Når vi bruger tid med ham, er det lidt som at luge i haven". Og netop Barbaras helingsproces og kaldelse vidner om, hvordan oplevelsen af Helligånden blandt pinsetroende kan regenerere ikke blot troen, men også et 'tilgroet' forhold til sig selv og andre.

Møde eller 'gudstjeneste' under pinsekirkernes fællesorganisations årlige sommerlejr.

Kunsten at tune ind

Den formiddag Barbara fortalte om Helligåndens havearbejde, holdt vi andagt i hendes dagligstue, hvor vi sammen læste i biblen og sang med til en spilleliste af kristen popmusik, eller lovsang, som det hedder. For Barbara er det ofte her, at hun oplever, at Gud taler. "Det kræver, at man virkelig tuner sig ind på Gud; hvad er det, du prøver at sige til mig, at man sidder og er stille, mens man læser biblen, eller man beder en bøn". Når Gud taler, sker det oftest som en fornemmelse eller en indskydelse og mere sjældent som en fremmed stemme eller et syn. Indskydelser kan opstå som en holdning, en indre tanke, et bibelvers, en sangstrofe, et billede eller noget sjette. Dette 'ord' generer en 'dyb overbevisning i menneskers liv', som det ofte formuleres af prædikanter i pinsekirken. Det vil sige, at denne fornemmelse eller indskydelse skiller sig ud fra andre ved at have en anden vægt, en karakter af tilskyndelse, og ved at være uventet for eksempel som

afbrydelse af en tankestrøm. Men ultimativt er det bibelen, og hvorvidt en tanke eller en handling er i overensstemmelse med en bibelsk etik, der danner grundlaget for at bestemme, om et budskab er fra Gud. Denne type oplevelse og det medfølgende budskab er også fra Gud, hvis det bliver profetisk. Et budskab eller et 'ord' er profetisk, hvis det bryder med hverdagens kontinuitet eller gør op med en måde at tænke om hverdagen på og samtidig er vedrørende og passer med hverdagen på det tidspunkt, den troende modtager ordet. At modtage profetiske ord er noget mange pinsetroende søger særligt i perioder med store omvæltninger, for eksempel med en ny arbejdssituation eller en stor kærlighed, hvor behovet for vejledning eller trøst er størst.

Men for Barbara, ligesom for mange andre jeg har talt med i pinsekirken, er kontakten til Gud ikke automatisk, selvom de fleste ville ønske, at den var. En po-

Magnolietræet ved Barbaras hjem er sprunget ud og vidner for hende om skønheden af Guds skaberværk.

sition “hvor man siger, jeg er åben for, at du taler”, som Barbara formulerede det, er nødvendig. Samtidig gælder det, som Barbara indskød umiddelbart efter, at Gud også er Gud, “så hvis der er noget, han virkelig brænder inde med [...] så tror jeg også på, at han nok skal få det sagt, så jeg kan høre det”. Alligevel anerkender de fleste i pinsekirken, at relationen til Gud er helt afhængig af, hvorvidt man opsøger den – også som troende. For eksempel er det afgørende, hvor ofte man taler til Gud, og om man læser i bibelen hver dag. For at blive dygtig til profeti bør man rutinemæssigt sige det højt for at se, om det resonerer – kun med erfaringen kan man genkende Guds stemme fra ens egen indre dialog. Tilsvarende argumenterer den amerikanske antropolog og psykolog Tanya Luhrmann for, at kommunikation med Gud kræver træning. I bogen *How God Becomes Real* fra 2020 skriver hun, hvordan tilegnelsen af et sprog, som skildrer den indre erfaringsverden, former

den enkeltes sanselighed, så indskydelser, kuldegys og sammenfald af bibeltekster og situationer bliver udtryk for Guds vilje. Samtidig opleves Guds indgriben oftest som uventet, ligesom det fremgår af følgende beskrivelse, hvor Barbara oplever Gud tale, mens hun lytter til lovsang.

Jeg tror, jeg bliver mere opmærksom på, at mine [tanker] i hovedet, om alle de ting jeg skal tage stilling til, og jeg ikke ved, hvad jeg vil bruge min fremtid på, at de [tanker] bliver omdirigeret. At det bare er, I am done chasing the small dream. Det bliver bare ligesom at se et neonskilt for mit indre blik. Jeg mærker, at jeg bliver spændt i mine muskler. Og jeg mærker, at jeg får kuldegysninger, som jeg ofte gør, når jeg oplever Helligånden. Jeg bliver spændt i min krop. Da jeg har hørte ordene, har forstået, hvad de handler om, så kommer der også sådan en afslapning eller udløsning af energi, som går over til at blive glæde. Så fra en forholdsvis intens sådan følelsesmæssig (tilstand), jeg mærker, at jeg græder, men så bliver det en glæde over, at Gud han taler med det samme.

I am done chasing the small dream, disse ord står frem for Barbara på en særlig måde. Det antænder en kropslig og følelsesmæssig reaktion, der er uventet og overvældende, og som bryder med dagens ellers kontinuerte fremskredenhed. Samtidig er denne oplevelse særligt betydningsfuld netop i forhold til det, der fylder i hendes tilværelse og er tydeligt genkendelig som Helligånden. Guds tale her er således både uventet og rutinepræget; betinget af Barbaras livslange relation til Jesus, hvor fortolkningen af disse følelser og fysiske re-

aktioner er formet. Denne formgivning er ikke en eftertanke, men snarere resultat af en dybtliggende disposition. I en artikel fra 2001 kaldet *Rehearsed Spontaneity and the Conventionality of Ritual: Disciplines of 'Salāt'* beskriver antropolog Saba Mahmood dét, hun kalder 'indøvet spontanitet' blandt muslimske kvinder i Egypten. Gennem rutinemæssig bøn og rituel praksis bliver kroppen sanseligt og følelsesmæssigt disponeret til at reagere ærbart i en muslimsk forståelse. Også inden for studiet af karismatisk kristendom, sådan som Tanya Luhrmann og andre har vist, indøves en form for spontanitet. Her er tale om

Medlem af pinsekirken, som står i tilbedelse til lovsangsmusik i kirken. Hånden er i vejret for at signalere overgivelse.

en kultivering af sanserne, hvor bestemte indtryk forstås som oplevelsen af, at Helligånden træder frem i kroppen. Denne opmærksomhed på sig selv og ens omverden kan åbne for et nyt perspektiv på for eksempel en utilfredsstillende arbejdssituation, en familiekonflikt, eller ens egen krop, som for nogle bliver afgørende for hvilke valg, de træffer.

At bryde døren ind

Jeg mødte Barbara første gang flere år før mit ph.d.-projekt blev til virkelighed. Vi var begge mere eller mindre forsætligt havnet i det amerikanske Midtvesten, hvor sneen lå i tre meter høje driver mellem vej-

Høj sol over campingpladsen morgenen efter Barbaras helende oplevelse.

baner og universitetsbygninger. Barbara studerede mest børnecentreret pædagogik, mens jeg fulgte introduktionskurser på afrikastudier. Hun var mildt selskab og ualmindeligt omsorgsfuld med bløde kanter og store runde øjne, som stod i stærk kontrast til de arktiske tilstande i den mellemstore universitetsby. Barbara selv var også opmærksom på sit eget omsorgs-gen. Nogle år forinden vores tilfældige møde, modtog Barbara et betydningsfuldt profetisk ord fra en præst fra Mozambique, der var en ven af hendes familie. “Han fik et billede af, at jeg bryder døre ind til uddannelse. Det var altså før jeg fik jobbet som gymnasielærer og før [udveksling]”. Denne profeti blev afgørende for Barbara som led i afklaringen af, hvilket hverv hun var kaldet til. Præsten kunne umuligt have vidst, da han modtog ordet til hende, at hun siden ville ende som gymnasielærer på en skole for overvejende udsatte minoritetsunge. Samtidig var denne oplevelse del af en længere afklaring, som også forbandt

sig med Barbaras generelle idé om sig selv. “Gud bruger det, jeg har. Han bruger ens personlighed”, har hun ofte forklaret.

I Barbaras egen gymnasietid fik hun at vide af sin yndlingslærer, da de holdt ‘underviser for en dag’, at “du ville godt nok være en dårlig gymnasielærer”. Tiden efter beskriver hun som en helingsproces, hvor hun en dag under afgangseksaminerne vågnede op og vidste, at hun skulle læse religionsvidenskab, lige akkurat fik snittet til det, og efter kandidaten fik en indskydelse; “du er nødt til at søge job som gymnasielærer”. Hun blev kaldt til en jobsamtale, “og da jeg går forbi deres vindue, kan jeg høre dem sige: ‘skal vi ikke bare ansætte hende?’”. Barbara havde på det tidspunkt afskrevet tanken igen, og havde derfor ikke noget sidefag. “Jeg oplever, at det er Gud og Guds kærlighed, at det er lykkedes”. Da jeg kontaktede Barbara om ideen til mit projekt, var hendes kontrakt ved gymnasiet udløbet, og jobjagten plantede sig som usikkerhed i forhold til fremtiden.

Barbara havde været frivilligt engageret i sin kirke i mange år på det tidspunkt, men under et ledelsesskift påtog hun sig yderligere arbejdsopgaver, som hun oplevede at stå alene med. Hun blev også tilbudt en deltidsstilling i børnekirken, som kort efter blev nedlagt på grund af manglende finansiering. Hendes frivillige engagement resulterede i udbrændthed, og oplevelsen af at stå alene med opgaverne svækkede de bånd, som hun havde bygget til andre frivillige og kirkeledere. For Barbara og for andre danske pinsekristne, som vokser op i kirkefællesskaber, har kirken og 'kirkefamilien' en særlig status – også fordi mange sjældent finder stor forståelse for deres tro hos ikke-kristne studiekammerater eller kolleger. Denne oplevelse var med hende også efter at gymnasiejobbet igen blev ledigt, og hun til sidst blev fastansat. Også ansættelsen som gymnasielærer havde været længe undervejs med flere skuffelser og opslidende arbejdsvilkår. Barbara var sikker på, at undervisningen af udsatte elever var hendes kald, men omstændighederne gjorde det opslidende at udøve dette kald.

Tilbage til kirkefamilien

I juni tog Barbara og jeg sammen på den årlige sommerlejr, som pinsekirkernes fællesorganisation Mosaik afholder. Her parkerede 4000 mennesker campingvogne overalt omkring en kristen højskole og efterskole. Indbyggertallet i byen steg med omtrent 200 procent. Vi boede seks jævnaldrende kvinder sammen i en campingvogn, hvor vi indtog de fleste måltider i et drivhusagtigt fortelt. Herfra gik vi i skiftende hold til morgen- og aftenmøder – svarende til gudstjenester i folkekirken. I løbet af dagen foregik også diverse seminarer, blandt andet et med titlen *Psykiatro*, der omhandlede, hvordan tro og professionel psykiatri kan spille sammen. Til møderne var der prædikener, som alle behandlede årets tema: gro. Både indlednings- og afslutningsvis spillede et lovsangsband populærmusik med tekster, der hyldede Gud. Tilhørerne sang hengivent under vejledning af det semiprofessionelle band. Under et aftenmøde, hvor prædikenen handlede om kirkefællesskaber, kon-

Aften på campingpladsen, hvor blæsten klapper de gule flag og fortellets vægge står og svajer.

flikter og forsoning, betragtede jeg Barbara, som stod med lukkede øjne og hånden ved hjertet, badet i farvet spotlys. Efter prædikenen opfordrede taleren til at gå til forbøn – særligt for dem som følte et kald til at tjene i menighederne i Danmark og til at plante og gro kirker. Forbøn er der altid mulighed for til møder i kirken, hvor enkelte medlemmer af menigheden tilbyder at bede for de behov, som den resterende menighed har.

Den aften stod forbederne ved siden af scenen, og folk strømmede op langs stole-rækkerne i gymnastiksalen. Barbara prikkede til mig og møvede sig forbi. Da hun kom tilbage, virkede hun desorienteret, og kort efter, at hun havde sat sig på sin plads, fik hun et højlydt grineflip. Musikken overdøvede hende delvist, men hendes hjertelige og lidt skingre grin var alligevel umiskendeligt. Hun sad ned, bøjet ind over sig selv. Pludselig forstummede grinene, og hendes krop lavede i stedet små ryk i takt med næsten lydløse hulk. Jeg kiggede rundt og fik øjenkontakt med en af de andre kvinder i vores selskab. Hun kiggede på mig med antydningen af et smil på læben. Grineflippet begyndte igen, og da Barbara til sidst sad og græd i det stille, lagde jeg hånden på hendes ryg. I det samme nu oplevede jeg en varme stige op gennem kroppen og en lethed i hovedet. Jeg genkendte denne oplevelse fra andre møder, hvor fælles lovsang og den intense atmosfære, som opstår i rummet, har sat sig i mig. Det var som om, at min krops grænser opløstes. Ikke fordi jeg mistede selvforfølelsen, men mere som i et godt tæt kram. Her var Barbara og jeg forbundet og opfyldt til randen af følelser, så også mine øjne flød over med tårer. Efterfølgende fortalte Barbara, hvordan hun fra begyndelsen af mødet havde besluttet sig for at gå til forbøn. Til forbøn var det en kvinde, som Barbara

kendte fra sin tidligere kirke, som bad for hende. Idet kvinden bad om, at Helligånden måtte komme over Barbara, og at Barbara måtte modtage glæde, fred og tålmodighed, blev Barbara ramt, og grineflippet begyndte. Da Barbara kom ned til stole-rækkerne igen, var Helligånden igen kommet over hende. Her oplevede hun Jesus sige til hende, at han ville tage det: “jeg tager det hele”. Jesus ville tage al den smerte, som udfordringerne i kirken havde fordelt hende. Barbara og jeg gik tilbage til campingvognen efter at have mærket, hvor udmattede vi var. Her fortalte Barbara, at hun oplevede, hvordan noget havde løsnet sig – også selvom der endnu var en vej at gå mod heling.

Barbaras oplevelse den aften var del af et længere forløb, som var antændt af den udbrændthed, som hendes engagement i kirkefamilien havde udløst. Barbaras grineflip og hjertelige gråd var udtryk for følelser, som i dét øjeblik fyldte hende op, fordi Helligånden kom over hende. Overgivet til Helligånden kunne disse følelser forløses. Her var Barbara sat i en tilstand uden for sædvanlig selvkontrol. Samtidig var oplevelsen også med overlæg – Barbara både undertrykte og gav sig hen til den, mens hun overvejede om særligt hendes grineflip var upassende for de andre tilhørere. I denne tilstand, hverken ufrivillig eller påtvungen, talte Jesus til Barbara som sætninger, der “stod skrevet på indersiden af hendes pande”. Sådan beskrev hun det, da vi sammen gennemgik oplevelsen halvanden måned senere:

De smertefulde minder spiller ligesom en filmrulle [...] alle de her trælse minder på mit indre lærred og så hører jeg jo tanken igen: ‘jeg tager det hele’. Det skubber minderne eller den her filmrulle ud af mit lærred. Og så [hører jeg]: ‘jeg vender din sorg til glæde’.

Således blev dette møde med Jesus en renelse med et løfte om, at sorgen skal blive til glæde. De minder, som på grund af deres betydning i Barbaras liv blev ved med at spille som scener for hendes indre blik, påtog Jesus sig, så de ikke længere stod i vejen for Barbaras fornyelse af hendes bånd til kirkefamilien og af hendes kaldsbevidsthed. Også i biblen er Jesus den, som med sit offer sætter mennesker fri ved at tage synden på sig. Blandt pinsekristne fortsætter Gud med det, fordi troende som Barbara lærer at lægge det uforståelige eller bare ukurante i livet over til ham. Således åbnes der for en tilstand, hvor det er muligt at lade følelser, minder og tanker forløbe nærmest uafhængigt af bevidsthe-

den. Den troende kan bearbejde og komme fri af bestemte oplevelser og tanker og dermed finde tilbage til en forbundethed. Forudsætningen for at forbinde sig på ny er her en type regeneration, som genopretter nutiden og dens potentiale ved at opleve en forløsning af fortiden. Forløsningen er helt konkret en form for 'rysten af sig', hvor smertefulde minder ikke længere begrænser fremtidens muligheder, fordi fortiden er placeret i kærlig varetægt. Som Barbara beskrev det: minderne "klistrer ikke mere" og "pletten på hjertet falmer lige så stille".

Alle fotos af forfatteren.

Forslag til videre læsning

Mahmood, Saba. *Politics of Piety: The Islamic Revival and the Feminist Subject*. Princeton University Press. Princeton 2011.

Robbins, Joel. *Theology and the Anthropology of Christian Life*. Oxford University Press. Oxford 2020.

Luhrmann, Tanya M. *How God Becomes Real: Kindling the Presence of Invisible Others*. Princeton University Press. Princeton 2020.

Om forfatteren

Katrine Pahuus er ph.d.-studerende ved afdeling for antropologi på Aarhus universitet. Hendes forskning drejer sig om den danske pinsekirke, både frikirkemiljøet i Danmark og pinsemission i Tanzania